2025/529

18.3.2025 г.

РЕШЕНИЕ (ОВППС) 2025/529 НА СЪВЕТА

от 17 март 2025 година

относно подкрепата на Съюза за проекта на Института на ООН по разоръжаването „Научно-технологична обсерватория: Наблюдение на иновациите за целите на разоръжаването“

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за Европейския съюз, и по-специално член 28, параграф 1 и член 31, параграф 1 от него,

като взе предвид предложението на върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност,

като има предвид, че:

(1) В Глобалната стратегия от 2016 г. за външната политика и политика на сигурност на Европейския съюз се изтъква, че Съюзът ще увеличи приноса си за колективната сигурност.

(2) В Стратегията на ЕС от 2018 г. срещу незаконните огнестрелни оръжия, малки оръжия и леки въоръжения (МОЛВ) и боеприпаси за тях, озаглавена „Гарантиране на сигурността на оръжията и защитата на гражданите“, се отбелязва, че Съюзът ще използва подходящи инструменти в подкрепа на научноизследователската и развойната дейност в областта на надеждните и разходоефективни технологии за обезпечаване на сигурността на МОЛВ и боеприпасите за тях и за намаляване на риска от отклоняване. Освен това, в заключенията си, придружаващи приемането на стратегията, Съветът отбеляза променената обстановка във връзка със сигурността, включително развитието в конструктивните и технологичните характеристики на МОЛВ, което се отразява върху капацитета на правителствата да се справят със заплахата за сигурността.

(3) Генералният секретар на Обединените нации отбеляза в доклада от 2023 г. „Последно развитие в науката и технологиите и потенциално му въздействие върху международната сигурност и усилията за разоръжаване“ нарастващата загриженост, че развитието на науката и технологиите, което е от значение за сигурността и разоръжаването, изпреварва капацитета на нормативните и управленски рамки за разбиране и управление на рисковете.

(4) Съюзът желае да допринесе за колективната сигурност и потенциала за използване на възможностите, предлагани от новите технологии, както и да се справи със свързаните с тези технологии предизвикателства, по-специално по отношение на многостранната система за разоръжаване и контрол на оръжията.

(5) Съюзът вече подкрепи чрез Решение (ОВППС) 2022/2320 на Съвета [1] предишен проект на Института на ООН по разоръжаването (ЮНИДИР), озаглавен „Отключване на иновациите: базови технологии и международна сигурност“, осъществен от ЮНИДИР в периода 2023 – 2024 г. Съюзът желае да продължи да проучва тази област, за да допринесе за по-систематично идентифициране и анализ на научното и технологичното развитие и неговото въздействие в рамките на специфични контексти на разоръжаване. Поради това Съюзът следва да подкрепи изпълнението на следващия проект на ЮНИДИР, озаглавен „Научно-технологична обсерватория: Наблюдение на иновациите за целите на разоръжаването“,

ПРИЕ НАСТОЯЩОТО РЕШЕНИЕ:

Член 1

1. С оглед на изпълнението на Глобалната стратегия за външната политика и политика на сигурност на Европейския съюз и като се вземат предвид Стратегията на Съюза срещу незаконните огнестрелни оръжия, малки оръжия и леки въоръжения и боеприпаси за тях, озаглавена „Гарантиране на сигурността на оръжията и защитата на гражданите“, както и Стратегията на Съюза срещу разпространението на оръжия за масово унищожение, Съюзът трябва да окаже подкрепа за изпълнението на проект на Института на ООН по разоръжаването (ЮНИДИР), озаглавен „Наблюдение на иновациите за целите на разоръжаването“.

[1] Решение (ОВППС) 2022/2320 на Съвета от 25 ноември 2022 г. относно подкрепата на Съюза за изпълнението на проекта „Отключване на иновациите: базови технологии и международна сигурност“ (ОВ L 307, 28.11.2022 г., стр. 142, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2022/2320/oj).

2. Проектните дейности, подкрепяни от Съюза, имат следните конкретни цели:

а) осигуряване на основани на факти научни изследвания и анализи с цел предоставяне на подкрепа и принос за формулирането на политики и вземането на решения чрез проактивно наблюдение на научните и технологичните иновации;

б) улесняване на натрупването на знания и осъществяването на трансфер на знания относно научните и технологичните аспекти на международната сигурност и разоръжаването;

в) свързване на съответните общности, за да се даде възможност за трансфер на знания от разнообразни в географско и дисциплинарно отношение групи от експерти и държави членки, участващи в многостранни преговори за разоръжаване.

3. Дейностите по проекта включват по-специално:

а) осигуряване на условия за създаването на непрекъсната функция за „сканиране“ на технологичния хоризонт, за да се гарантира, че най-значимите научни и технологични постижения се откриват, „сканират“ и анализират на ранни етапи от тяхното разработване или прилагане;

б) изследване на най-значимите тенденции в науката и технологиите, отнасящи се до всяка област на разоръжаване, с което се допринася за многостранните и международните процеси в областта на нововъзникващите технологии и контрола върху оръжията;

в) засилване на диалога, натрупването и трансфера на знания, включително създаването на глобална мрежа от експерти, която може да допринесе за трайното въздействие на проекта след периода на финансиране.

4. Подробно описание на проекта, посочен в параграф 1, се съдържа в приложението.

Член 2

1. За изпълнението на настоящото решение отговаря върховния представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност („върховния представител“).

2. Техническото изпълнение на проекта, посочен в член 1, се извършва от ЮНИДИР.

3. ЮНИДИР изпълнява задачите си под ръководството на върховния представител. За тази цел върховният представител сключва необходимите договорености с ЮНИДИР.

Член 3

1. Референтната сума за изпълнението на финансирания от Съюза проект, посочен в член 1, е 1 671 615 EUR.

2. Разходите, които се финансират от референтната сума по параграф 1, се управляват в съответствие с процедурите и правилата, приложими за бюджета на Съюза.

3. Комисията упражнява надзор над правилното управление на разходите, финансирани със сумата, посочена в параграф 1. За тази цел тя сключва споразумение за финансов принос с ЮНИДИР. В споразумението за финансов принос се предвижда, че ЮНИДИР осигурява видимост на приноса на Съюза, която е съобразена с размера му.

4. Комисията полага усилия да сключи посоченото в параграф 3 споразумение за финансов принос във възможно най-кратък срок след влизането в сила на настоящото решение. Тя информира Съвета за евентуални трудности в този процес, както и за датата на сключване на споразумението.

Член 4

1. Върховният представител докладва на Съвета за изпълнението на настоящото решение въз основа на редовни тримесечни доклади, изготвяни от ЮНИДИР. Докладите са основата за оценката, извършвана от Съвета.

2. Комисията предоставя информация по финансовите аспекти на изпълнението на проекта, посочен в член 1.

Член 5

1. Настоящото решение влиза в сила в деня на приемането му.

2. Срокът на действие на настоящото решение изтича 36 месеца след сключването на споразумението за финансов принос, посочено в член 3, параграф 3. Срокът на действие на решението обаче изтича шест месеца след датата на влизането му в сила, ако в рамките на този срок не бъде сключено такова споразумение.

Съставено в Брюксел на 17 март 2025 година.

За Съвета

Председател

K. KALLAS

ПРИЛОЖЕНИЕ

ПРОЕКТЕН ДОКУМЕНТ

Проект в подкрепа на работата, извършвана от Института на ООН по разоръжаването (ЮНИДИР) в областта на сигурността и нововъзникващите технологии

„Научно-технологична обсерватория на ЮНИДИР: Наблюдение на иновациите за целите на разоръжаването“

Въведение

Напредъкът в науката и технологиите е ключов фактор за развитието и просперитета в икономическата и социалната сфера. Както обаче отбеляза генералният секретар на ООН в доклада от 2023 г. *„Последното развитие в науката и технологиите и потенциалното му въздействие върху международната сигурност и усилията за разоръжаване“*, съществува трайна загриженост, че „развитието на науката и технологиите, което е от значение за сигурността и разоръжаването, изпреварва капацитета на нормативната и управленската рамка за управление на рисковете. Ползите от новите и нововъзникващите технологии не могат да бъдат за сметка на глобалната сигурност“. От друга страна, във все повече проучвания се изследват потенциалните ползи от науката и технологиите за разоръжаването и контрола върху оръжията, например за засилване на наблюдението и проверката на съответствието.

Институтът на ООН по разоръжаването (ЮНИДИР) е автономна институция в рамките на Организацията на обединените нации, която провежда независими изследвания в областта на разоръжаването и свързаните с него проблеми, по-специално по въпросите на международната сигурност. Институтът изпълнява своята роля чрез четири ключови области на дейност: насърчаване на натрупването на знания, генериране на идеи, създаване на условия за диалог и предоставяне на консултации в подкрепа на държавите членки, Обединените нации, регионални организации и общности, извършващи дейност по формулиране на политики и научни изследвания, при откриването на практически решения и насърчаването на многостранен напредък в областта на разоръжаването и контрола върху оръжията като принос към по-устойчив и мирен свят.

ЮНИДИР играе водеща роля в подкрепата на усилията за разбиране и реагиране на последиците за сигурността от бързия и трансформиращ технологичен напредък. През последните години обаче се наблюдава безпрецедентно увеличаване на темпа на развитие на технологиите, което накара много държави членки да сигнализират, в контекста на повечето процеси на разоръжаване, за необходимостта от по-систематично идентифициране и анализ на научното и технологичното развитие и тяхното въздействие в рамките на конкретни контексти на разоръжаване.

Надграждайки върху успеха на финансирания от ЕС проект *„Отключване на иновациите: базови технологии и международна сигурност“*, осъществен от ЮНИДИР в периода между 2023 г. и 2024 г., както и върху други успешни научноизследователски проекти, като например проекта „Проучване на механизмите за научно-технологически преглед съгласно Конвенцията за забрана на биологичните и токсичните оръжия“, предложеният 3-годишен проект, озаглавен *„Научно-технологична обсерватория на ЮНИДИР: Наблюдение на иновациите за целите на разоръжаването“*, ще разшири обхвата на изследване, за да се включи в него по-широк набор от научни и технологични области и да се предоставят експертни гледни точки на всички органи за разоръжаване в съответствие с изискванията и приложимостта.

Предложеният проект има за цел да доразвие и допълнително да подкрепи работата на различните процеси на разоръжаване, съответните им оперативни органи (напр. секретариати, звена за подпомагане на изпълнението), членски състав и председатели. Тъй като във всеки процес въпросът за научното и технологичното развитие е разглеждан по различен начин, координацията и деконфликтизацията ще бъдат съобразени със специфичните нужди на държавите в различни режими и процеси. Особено внимание ще бъде отделено на избягването на намеса в текущите преговори относно създаването на официални механизми за научно-технологически преглед (или равностойни органи) в контекста на конкретни договори или процеси за разоръжаване и на предотвратяването на дублиране на текуща работа в установените органи (напр. научно-консултативния съвет на ОЗХО). Освен това този проект ще има за цел да осъществи добавяне и допълване към вече извършената от секретариата на ООН работа във връзка с годишния доклад на генералния секретар относно последното развитие в науката и технологиите и потенциалното му въздействие върху международната сигурност и усилията за разоръжаване. С проекта също така ще се търси координация и сътрудничество със съответните дейности, извършвани от Консорциума на ЕС за неразпространение на оръжия и разоръжаване, включително свързаната с него мрежа, и Института на ЕС за изследване на сигурността (EUISS), за да се гарантира не само взаимно допълване със съществуващите дейности, но и увеличаване на ползите за видимостта и профила на ЕС в областта на науката и технологиите, съобразно тяхната приложимост към мира и сигурността на международно равнище.

В този контекст проектът има три ключови цели, които са тясно свързани с основния мандат на ЮНИДИР ([1]).

Цел 1: Осигуряване на основани на факти научни изследвания и анализи с цел предоставяне на подкрепа и принос за формулирането на политики и вземането на решения. Чрез проактивно наблюдение на научните и технологичните иновации в множество дисциплини и технологични области, представляващи интерес за широк спектър от процеси на разоръжаване, този проект ще спомогне за осигуряване на информация при обсъжданията на политиките, като изтъкне нови или нововъзникващи рискове и възможности.

Цел 2: Улесняване на натрупването и трансфера на знания по научни и технологични аспекти на международната сигурност и разоръжаването. Този проект има за цел да намали или да допринесе за намаляване на значителните информационни асиметрии, които съществуват в областта на науката и технологиите във всички процеси на разоръжаване. Това от своя страна ще засили пълноценното участие в многостранните дискусии по тази тема и ще подобри цялостната подготвеност на държавите да участват в дискусии, основани на научни и технически знания.

Цел 3: Свързване на общностите. Във време, в което нестабилността и недоверието в световен мащаб нарастват, кръгът на участниците се разширява, разпространението на знания и експертен опит се повишава, а възможностите за използването на традиционните форми на регулиране са все по-ограничени, съществува спешна необходимост различните общности да се обединят и да споделят идеи, които да служат за основа на съответни програми. Този проект ще използва уникалната позиция на ЮНИДИР да способства за този трансфер на знания от разнообразни в географско и дисциплинарно отношение групи от експерти и държави членки, участващи в многостранни преговори за разоръжаване.

В съответствие с мандата на ЮНИДИР основната цел на проекта ще бъде да осигури на общността, ангажирана с разоръжаването и международната сигурност, независими, обективни и основани на факти изследвания в подкрепа на текущи и потенциални бъдещи преговори. За постигането на тази цел, в допълнение към прякото ръководство на научноизследователски проекти, ЮНИДИР ще установи и улесни диалог между експерти в разнообразна в географско отношение мултидисциплинарна мрежа, както е по-подробно е описано по-долу, с цел добавяне и допълване към експертния опит на местно равнище. По време на целия проект ще се осъществява, в съответствие с изискванията, тясно сътрудничество със Службата на ООН по въпросите на разоръжаването.

ПРОЕКТ

Посрещането на предизвикателствата и използването на възможностите, представяни от научния и технологичния напредък в контекста на разоръжаването, мира и сигурността, е сложна задача. Като цяло тя изисква способност да се откриват новопоявяващите се научни и технологични постижения и да се разбира възможно най-рано какви последици, положителни или отрицателни, могат да имат тези постижения за международната архитектура за мир и сигурност и механизма за разоръжаване в настоящото им състояние.

Проектът ще използва мултидисциплинарни и интердисциплинарни методики за проучване на различни научни и технологични иновации. Проектът също така ще даде възможност за проучване и анализ на все по-важния въпрос за технологичната конвергенция, определена като явлението, чрез което технологиите, които първоначално не са били свързани, стават по-тясно интегрирани и дори обединени в хода на своето развитие и напредък, както и за конвергенцията на области, определена като нарастващата взаимносвързаност между различни области на приложение на технологиите (напр. биология и ИИ, космическо пространство и киберпространство и др.).

Обхватът на проекта ще включва следните области на разоръжаване и международна сигурност: конвенционалните оръжия, оръжията за масово унищожение (химически, биологични, ядрени) и областта на информационните и комуникационните технологии, според случая. В рамките на тези области примерите за специфични научни и технологични сфери, които ще бъдат наблюдавани, включват, но не се ограничават до: изкуствен интелект, материалознание и инженерни науки, биологични науки, роботика и автономни системи. Сферите на приложение, които ще бъдат наблюдавани, включват: научни изследвания и експериментиране, разработване и работа на платформи, системи за командване и контрол, откриване, наблюдение и проверка.

Всички дейности по проекта ще бъдат групирани в две основни работни направления, както е описано по-подробно по-долу.

([1]) Вж. мандата на ЮНИДИР: https://unidir.org/unidir-statute/.

1. Работно направление 1: Наблюдение на тенденциите в развитието на науката и технологиите и повишаване на разбирането за него и въздействието му върху разоръжаването и контрола върху оръжията

1.1. Цел

Целта на това работно направление е да се идентифицират нови и нововъзникващи технологии, както и нови приложения на по-утвърдени технологии, за да се разбере по-добре тяхното потенциално положително и отрицателно въздействие върху разоръжаването и контрола върху оръжията. Работата в рамките на това работно направление ще бъде насочена основно към предоставяне на основани на технически и научно обосновани доказателства достъпни знания за разглежданите технологични области на създателите на политики и лицата, отговорни за вземането на решения.

1.2. Очаквани резултати:

а) Подобряване на разбирането за връзките и процесите на конвергенция между различните технологии, включително за потенциалните рискове и ползи от тях.

б) Повишаване на подготвеността на създателите на политики и дипломатите от различни региони на света да участват пълноценно в научни и технологични дискусии в рамките на съответните процеси на разоръжаване.

1.3. Описание на работното направление

Това работно направление ще обхваща три основни дейности. Първо, то ще позволи създаването на непрекъсната функция за „сканиране“ на технологичния хоризонт, за да се гарантира, че най-значимите научни и технологични постижения се откриват, „сканират“ и анализират на ранни етапи от тяхното разработване или прилагане. Тази дейност ще доведе до съставянето на най-много два сборника с най-значимите тенденции в науката и технологиите с оглед на всяка област на разоръжаване, която се проучва (общо осем сборника в рамките на продължителността на проекта). Констатациите от тази дейност ще допълват, а няма да дублират, работата, извършвана в официални многостранни процеси, и ще бъдат използвани за осъществяване на принос към по-широк кръг от съответни многостранни дейности, като например годишния доклад на генералния секретар на ООН относноролята на науката и технологиите в контекста на мира и сигурността на международно равнище,Общата програма, включително новата програма за мир, както и други международни инициатива, като например бъдещи издания на Срещата на върха по въпросите на отговорния ИИ във военната област.

Втората дейност в рамките на това работно направление ще включва провеждането на конкретни, целенасочени научноизследователски проекти, предоставящи задълбочени проучвания по избрани теми, които се считат за уместни, навременни и имащи въздействие за всяка област на разоръжаване и са определени с подкрепата на съответната мрежа от експерти (допълнителна информация е предоставена по-долу). В рамките на тази дейност годишно ще се изготвя едно изследване за всяка област на разоръжаване. Достъп до резюметата ще бъде предоставен на всички официални езици на ООН с цел подпомагане на разширяването на обхвата и достъпността (преводът на целите доклади ще се извърши съобразно преценка на наличността на време и ресурси).

Третата дейност ще включва организирането на максимум 2 виртуални брифинга за технологиите годишно за всяка област на разоръжаване, предназначени да предоставят възможност на дипломатическата общност в Женева и Ню Йорк да се обучава, в неформална обстановка и чрез пряко сътрудничество с експерти, относно конкретни базови технологии, свързани с мира и сигурността на международно равнище, и да обсъжда тези технологии. Презентационната част на всяко мероприятие ще бъде записана и до нея ще бъде предоставен достъп на канала в YouTube на ЮНИДИР, макар че свързаният с въпроси и отговори сегмент на всяко мероприятие няма да бъде включен в записа, за да се осигури по-открита дискусия между участниците.

2. Работно направление 2: Засилване на диалога и на натрупването и трансфера на знания

2.1. Цел

В съответствие с цели 2 и 3 на проекта това работно направление е насочено към улесняване на натрупването и трансфера на знания относно научно-технологичните аспекти на сигурността и разоръжаването на международно равнище чрез свързване на разнообразна в географско и дисциплинарно отношение група от експерти с държави членки, участващи в многостранни преговори за разоръжаване.

2.2. Очаквани резултати:

а) Увеличаване на приноса на разнообразна в регионално и дисциплинарно отношение група от експерти към научно-технологичните дискусии в рамките на процесите на разоръжаване.

б) Създаване на глобална мрежа от експерти, която може да допринесе за трайното въздействие на проекта след периода на финансиране.

в) Развитие или укрепване на връзките и сътрудничеството между държавите членки и регионалните експерти от научната и технологичната общност.

2.3. Описание на работното направление

Това работно направление ще включва три основни дейности. Първо, проектът ще има за цел създаването на подмрежи от експерти в областта на науката и технологиите, които са от значение за всяка област на разоръжаване, попадаща в обхвата на този проект. Въз основа на модела на ЮНИДИР за глобалните научноизследователски мрежи в областта на разоръжаването всяка подмрежа ще бъде управлявана от изследовател от ЮНИДИР, специализиран в съответната област на разоръжаване. Особено внимание при създаването на подмрежите ще бъде отделено на равенството между половете и географското многообразие. Ще бъдат определени независими експерти чрез съвместно използване на обширната мрежа от сътрудници и членове на персонала на ЮНИДИР, извършващи целеви експертни изследвания (напр. водещи учени, определени чрез преглед на най-значимите и най-скорошни научни изследвания,) и открита покана за представяне на предложения, когато е необходимо и целесъобразно. Тези подмрежи ще бъдат използвани, за да се подпомогне както определянето, така и приоритизирането на конкретни въпроси, които да бъдат разгледани чрез научноизследователски проекти и/или мероприятия, въз основа на оценката на най-значимите и неотложни нужди във всеки форум по разоръжаване. Освен това експертите, които участват в тези подмрежи, ще бъдат използвани като проверители за осигуряване на качеството на научните изследвания, провеждани от ЮНИДИР, и когато е уместно, могат да бъдат наети като главни изследователи за конкретни проекти.

Втората дейност в рамките на това работно направление ще включва организирането на един хибриден диалог с участието на множество заинтересовани страни годишно за всяка област на разоръжаване, който да допълва научноизследователските дейности с цел насърчаване на обмена на мнения и трансфера на знания между различните общности от заинтересовани страни. Когато е целесъобразно, тези диалози биха могли да бъдат организирани като мероприятия в подготовка за/в подкрепа на планирани срещи и конференции на съответни процеси. Стенограмите от диалозите с участието на множество заинтересовани страни ще бъдат редактирани и до тях ще бъде предоставен достъп на английски език и на поне два допълнителни официални езика на ООН.

Трета дейност за това работно направление ще бъде съсредоточена главно върху повишаването на видимостта на проекта и разпространението на констатациите, до които той е довел. Тази дейност ще включва организирането на едно мероприятие годишно, когато заседава Първият комитет на Общото събрание на ООН в Ню Йорк, в подкрепа на преговорите по време на съответните тематични дискусии, както и едно мероприятие годишно в Брюксел за дипломатическата и политическата общност на ЕС. Съобразно възможностите тази поредица от ежегодни мероприятия би могла да се използва за стартиране на изготвянето на годишни сборници или за провеждане на задълбочени проучвания относно конкретни теми, технологии или области на разоръжаване. На последно място, това работно направление ще включва участието в най-много две прояви годишно, ръководени от други образувания или организации, които ще осигурят подходяща платформа за разпространение на констатациите от работата и ще повишат видимостта на самия проект и на ЕС. Пример за такава платформа биха могли да бъдат бъдещите издания на Срещата на върха по въпросите на отговорния ИИ във военната област.

Взаимодействие с ЕС

Проектът е предназначен както да използва потенциални полезни взаимодействия с други ръководени от ЕС инициативи или проекти (напр. Консорциума на ЕС за неразпространение на оръжия и разоръжаване, EUISS или конкретни проекти, финансирани от ЕС), така и да предостави възможности на ЕС допълнително да консолидира своя публичен профил и лидерство в тази област. По-специално, в допълнение към изготвянето на писмени материали съгласно насоките за графично обозначение, по време на проекта ЕС ще получи възможност да участва във всички организирани мероприятия. Примерите за участие биха могли да включват: встъпителни и заключителни бележки, модериране, принос от експерти и осъществяване на домакинство. Въпреки че всички тези варианти ще бъдат на разположение за всички мероприятия, с оглед на трудностите, свързани с набирането на персонал за броя ангажименти, планирани в рамките на проекта, препоръчително е ежегодното мероприятие, което се организира по времето, когато заседава на Първият комитет, да се разглежда като основната възможност за популяризиране на релевантността на водещата роля на ЕС в областта на науката и технологиите за мира и сигурността на международно равнище.

Продължителност на проекта

Предвижда се проектът да продължи три години, като изпълнението му ще започне в началото на 2025 г.

Наблюдение и оценка

Наблюдението и оценката на предложения проект ще се извършват в съответствие с осъществяваната на равнището на Института *„Политика за наблюдение и оценка на свързаните със знанията резултати от дейността на ЮНИДИР“*, която беше одобрена от Управителния съвет на ЮНИДИР през юни 2018 г. ([2])

([2]) Документът може да бъде предоставен при поискване.